

III. KEJLSTRUPS ÆLDSTE HUSE

INDHOLDSFORTEGNELSE:

De seks huse med jord

Det mystiske nr. 19

De tre jordløse huse

De gamle huses historie

"Karetmagerhuset", Kærtoften 16, matr. 2 b og 17 b

"Cementstøberhuset", Kærtoften 10, matr. 18 a og 19 b

Bækhuset, Kærtoften 12, matr. 22

Lottehuset, Østervej 4, matr. 8 n, 20 c, 26 a og b

De 12 gårde, beskrevet i del II, er kærnen i det gamle Kejlstrup.

Men ud over gårdene var der allerede ved udskiftningen i 1791 flere huse - på udskiftningskortet noteres i alt seks huse, der tilsammen har fået tildelt seks skæpper hartkorn. Da vi må formode, at der ved udskiftningen af husene er fulgt samme princip som ved udskiftningen af gårdene: at alle har fået samme størrelse, må vi altså formode, at hvert hus er blevet sat i skat af én skæppe hartkorn.

De seks huse med jord

Men hvor lå så de seks huse?

Det må hænge sådan sammen, at matrikelnumrene 13-18 er husenes jord. Numrene 13-17 er jord ude ad den nuværende Stenbjergvej, mod Grønfeld, i dag beliggende vest for Grønfeldvejen. Det kunne se ud, som der allerede dengang har ligget et hus på matrikel nr. 14, der ligger helt op til Grønfeld-skellet. På matrikelkortet fra ca. 1840 er der markeret bygninger på matrikel nr. 13, der også lå helt op til Grønfeld-skellet.

Derimod hører Holstvadgård og Holstvadhuset på den anden side Ovst Bæk til Grønfeld, selv om beboerne her er kommet meget til Kejlstrup-siden. I Holstvadgård bor i dag den nogle-og-90 årige Olga Henriksen, der var gift med afdøde Ingemann Henriksen¹.

Huset til matrikel 16 kan have ligget, hvor det nuværende Englund, Stenbjergvej 6, ligger, idet dette hus, der er opført noget senere i 1875, har matr. nr. 16 b.

Englund hed tidligere "Balehuset". Til huset hørte jorden på højre side af vejen mod Grønfeld efter missionshuset - det blev kaldt Balemærket og havde hørt til gård nr. 1.

I Balehuset boede i mange år Frederik Knudsen, der var træskomand. Hans søn Thorkild Knudsen blev skomager, sadelmager og træskomand i Taastrup - gift med Erna. Huset blev ca. 1950 købt af Marie og Aage Nielsen. Åge døde i 1976, Marie i 1985. Siden da har huset haft flere ejereⁱⁱ.

Huset til matrikel 17 har ligget inde i Kejlstrup. Karetmager Jens Møller Andersen i Dolmergården, matr. 2 b, fik skøde på matr. nr. 17 b, der ligner et hjørne skåret fra matr. 2 b, sammen med skødet på Dolmergården i 1913 (set i tingbogen 2021). Han havde begge matrikler indtil sin død først i 1950'erne. Der har sandsynligvis oprindeligt været et hus på matriklen 17 b, i givet fald er det usikkert, hvornår det er nedrevet, det kan være sket i karetmagerens tid. Af tingbogen tyder det på, at matr. 2 b og 17 b blev sammenlagt i 1995. 17 b opgives til beskedne 177 m², altså reelt et jordløst hus – hvis der har været et hus. Huset kan jo også have ligget på matr. 17 a, som jeg ikke har kunnet finde, og jorden så på 17 b.

Matr. nr. 18 ligger imidlertid inde midt i Kejlstrup by, lige nord for de sammenbyggede gårde nr. 2-4. Der er også afsat et hus på matriklen. Det kan være en af længerne til det senere cementstøberi. Det er altså en nærliggende antagelse, at cementstøberhuset, hvor nu Knud og Inger Knudsen bor, har udviklet sig af et af husene helt tilbage fra udskiftningen. Matrikelnummeret er også i dag 18 a - og i tilgift 19 b, hvilket må betyde, at der senere er købt jord til fra matr. nr. 19, der lå nord for huset.

H. J. Bavnhøj husker fra 1930'erne: "Nede i "Holken" lå cementstøberiet, sikkert en gammel bindingsværksgård. Her blev der lavet cementsten, tagsten, fliser, brøndringe og rør, og her lå byens vandværk, pumperne, som pumpede op i to store cementbeholdere, placeret lidt højt i byen, så vandet selv kunne løbe i rørene uden andet tryk".

Bysmedens hus ses her bag Enghuset til venstre i billedet. Bysmedens hus er Stenbjergvej 9, Enghuset nr. 6. Gården til højre i billedet må være den nuværende Sloths gård (nr. 11). Egsarkivet.

Huset er registreret opført ca. 1750, ifølge lokalplanen. Det bekræfter vores antagelse.

Det er en mulighed, at byens smed har haft huset. I hvert fald ved vi, at der på hjørnet mellem huset og Grethe og Johs. Nielsens nuværende hus har været bysmedje endnu omkring århundredskiftet.ⁱⁱⁱ Lokalplanen oplyser direkte, at der tidligere har været smedje på stedet, men det må dække over den smedje, der lå i nærheden af stedet, som ovenfor nævnt. Johs. Nielsen oplyser, at hans morfar Jens Peder Sørensen ejede huset og at der hørte lidt jord til. Jens Peder Sørensen blev kaldt "Peder Smeden", men han var vist nok ikke bysmed.

Det mystiske nr. 19

På udskiftningskortet er desuden afsat en matrikel nr. 19 inde midt i byen, nord for matr. 18. På denne matrikels nordligste kant er afsat et hus, beliggende lige op mod Clemensgården, altså i Lottebakkens vestligste ende og sydlige side. I dag ligger her et udhus til Clemengården, og Johs. Nielsen kan oplyse, at der tidligere har været beboelse i dette hus - Grethe og Johs. Nielsen mener, at Thyra Simonsen i Grønfeld, nu 96 år, er født i dette hus. Hvor længe bygningen har været der, og om den er det oprindelige hus til matr. 19 og senere opkøbt af Clemengården er umuligt at sige. Men da Clemensgården i dag foruden sit gamle matrikel-nummer 8 også har nummer 19 e, er det i hvert fald sikkert, at Clemensgården har opkøbt noget af den oprindelige matrikel 19.

Det nuværende hus i Lottebakkens østlige ende, sydsiden, med adressen Østervej 1, kan også være kandidat til at ligge på det oprindelige hus nr. 19's beliggenhed, især fordi dette hus har matr. nr. 19 f. Men der kan ikke ses noget hus beliggende på dette sted på udskiftningskortet.

Det er ganske besynderligt, at matr. nr. 19 fylder så meget på udskiftningskortet, når der i hartkornsfordelingen kun omtales seks huse (som må være nr. 13-17). Hvorfor har hus nr. 19 ikke skullet betale hartkornsskat? Der er rigeligt med jord til det, i hvert fald lige så meget som nr. 13-17.

En teori kunne være, at man først har regnet med et nr. 19 med jord, men at man inden man var færdig delte nr. 19 op i småbidder - og altså beholdt nummeret 19 til alle de små lodder. Allerede på originalkortet kan det ses, at nr. 19 er delt i flere (i hvert fald to) småstykker, mens det på det senere omtegnede kort er tydeligt, at et oprindeligt stort matr. nr. 19 a er delt op i 19 a-g, altså syv småstykker. Det er umuligt at sige, hvornår denne "partering" af nr. 19 er sket. En del af parteringen er i øvrigt netop den meget lille trekant, bysmedjen senere vides at have ligget på.

Hvad der helt sikkert kan siges med udskiftningskortet i hånden, er at man ved udskiftningen har delt landsbyens forte, fællesarealet, ud i småbidder. Matr. 18 og 19

er tidligere omtalt, de lå i fortens østlige ende ude mod det nuværende Kærtoften. Hele den midterste stribe af fortens har man åbenbart tillagt gård nr. 8, altså Clemensgården. Den vestlige stribe var naturligt optaget som tofter til gårdene nr. 9, 10, 12 og 1.

Det er lidt besynderligt med denne opdeling, for man havde stadig brug for et forte, ikke mindst til at huse bysmedjen. Som sagt ved vi, at denne har ligget på hjørnet mellem cementstøberhuset og Johs. Nielsens nuværende hus. I mange år var der kreaturvægt på stedet - så langt tilbage som Johs. Nielsen kan huske. Omkring 1950 blev der bygget frysehus i stedet.

Selve smedjen var flyttet om på Stenbjergvej, nuværende nr. 9, og det er sket ca. 1890, der opgives som denne bygnings opførelsesår. Matrikelnummeret er 12 d, hvilket må betyde, at smedjen er blevet opført på gård nr. 12's (Møllegårdens) toft.

Karl Nielsen oplyser 15. juli 1998: Min bedstefar Jens Peder Sørensen var smed i Kejlstrup i den ejendom, Inger og Knud Knudsen har nu (det gamle cementstøberi).

Han købte et stykke jord med sand og tørv, ialt 5 tdr. land, ude ved Kalhaven. Denne jord blev senere solgt fra, da der blev brug for at realisere lidt penge i forbindelse med byggeri.

Han købte i 1902 (Karl har skødet) også matrikel nr. 16a og 17c ialt 7 tdr. land i "Balemarken" overfor Kjellerupgård, altså på vestsiden af den nuværende landevej.

Samme år købte han også matrikel nr. 18 og 19b af sin svigerfar Mikkelt Jensen (Karl har skødet) - det er jorden til ejendommen. Mikkelt Jensen havde også haft smedje der.

Hverken Mikkelt Jensen eller Jens Peter Sørensen var bysmede. De virkede helt på egen hånd. Som man vil forstå af de mange jordhandeler, var min bedstefar en meget virksom mand, der havde mange jern i ilden foruden smederiet. Jeg tror ikke, der har været bysmed i Kejlstrup, før der blev indgået kontrakt mellem "bymændene", d.v.s. de 12 gårdmænd, og smed Hjorth i 1902.

Matrikel nr. 19 havde min bedstefar også købt, nemlig af "Ras Piersen" (Rasmus Pedersen), der boede oppe på Lottebakken - det er jorden langs Kærtoften, overfor bageren.

Da N. P. Nielsen købte ejendommen med smedjen fulgte jorden langs Kærtoften med. Noget af den lagde han ud til urtehave til sig selv. Andet udstykkede han til det hus, hans søn Johs. Nielsen senere kom til at bo i (udstykningsen i de forskellige 19-numre kan altså være foretaget af N. P. Nielsen - kan det være 19h, han beholdt som urtehave? Nr. 19 kan være købt i forbindelse med at N. P. lavede cementstøberi og fik

brug for plads - nr. 19e!).

De tre jordløse huse

Imidlertid er der også afsat jord til huse nr. 20, 21 og 22 på udskiftningskortet, dog så lidt jord, at disse huse har været regnet for "jordløse" og ikke indgår i hartkornsfordelingen (det er stadigvæk en gåde, hvorfor nr. 19 tilsyneladende heller ikke gør det).

Hus nr. 20 må være det hus, der allerede på udskiftningskortet kan ses beliggende der, hvor Anders Andersen nu har tømrerværksted. Her vides da også at have ligget et tolænet bindingsværkshus. Det var indrettet med to lejligheder og var beboet til ca. 1960. Det blev købt af tømrer Leo Thomsen, der ragede det ned og opførte det nuværende tømrerværksted i stedet. Tømrerværkstedets matr. nr. er i dag nr. 20 a, så der skulle ikke være noget at tage fejl af. At nummeret så er 20 a, kunne tyde på, at der er udstykket noget derfra, men det har jeg ikke kunnet identificere.

Ole Laursen mener, at hus nr. 20 har været en mindre ejendom med både beboelse og stald med plads til to-tre køer og et jordtilliggende på omkring en tønde land. Han husker, at stalden, der lå i længen ned mod Lottebakken, i hans drengetid var lavet om til beboelse, og at der i en periode på fem-seks år boede en enlig mand, Breum, der. "Han var vist sadelmager, men var kommet lidt på afveje, fik måske af og til en tår over tørsten. Gulvet i hans del af huset var stadigvæk brosten, og de eneste stole var malkestole. Vi børn var bange for ham", husker Ole Laursen.

I den anden ende af huset, den oprindelige beboelse, husker Ole Laursen, boede Arthur, der var fodermester på Justegården. "Det er muligt, at Justegården ejede huset og brugte det som fodermesterbolig", mener Ole Laursen. Han husker, at Arthur senere flyttede til Egens Havhuse.

Nr. 21 må være et hus liggende mellem Clemensgården og det tidligere omtalte hus i Lottebakkens vestlige ende. Huset er på et tidspunkt overtaget af Clemensgården, hvilket forklarer, at Clemensgården i dag, foruden det oprindelige matrikel-nummer og det tidligere nævnte nr. 19 e, også har matr. nr. 21.

Nr. 22 er Bækhuset, der lige som nr. 21 ligger på det nærmeste jordløst på udskiftningskortet. Bækhusets matr. nr. er i dag slet og ret nr. 22, så der kan ikke være tvivl.

På både udskiftningskortet 1791 og matrikelkortet ca. 1840 ses matrikelnumrene 24 med et lille jordstykke yderst ud mod Møllerup og nr. 25 med et lige så lille stykke eng yderst ud mod Grønfeld. På udskiftningskortet ses også nr. 23: et tilsvarende lille stykke jord yderst ud mod Skaarup. På det moderne kort (se lokalplanen s. 56) ses også nr. 26 i en smal strimmel langs Østervejs nordside, nr. 27 tilsvarende ved Toftestien og nr. 28 i byens sydvestre udkant (syd for tækkemandens hus). Af disse

kan nr. 26 skelnes på udskiftningskortet, mens nr. 27 og 28 tilsyneladende ikke er med her.

Forklaringer på disse sidste matrikelnumre har jeg ikke kunnet finde.

De gamle huses historie

Vi skal nu mere udførligt beskæftige os med de gamle huse, der er omtalt i det foregående. Nemlig karetmagerhuset, som vi regner for det oprindelige nr. 17, cementstøberhuset, som vi regner for det oprindelige nr. 18, og endelig Bækhuset, det oprindelige nr. 22. Alle disse huse ligger i det gamle centrum tæt op ad hinanden, i dag med adresserne Kærtoften nr. 16, 10 og 12.

Dolmergården / "Karetmagerhuset", Kærtoften 16 (matr. 2 b og 17 b)

Fra Dorthea Vesters erindringer ved vi, at hun og Chr. Vester boede i huset fra 1893 til 1905. De havde boet til leje i Justegården et par år, men da den blev købt af Marinus V. Sørensen, måtte de flytte. Vester købte så "Dolmergården" med tilhørende to tønder land, oplyser Dorthea Vester. Matrikelnummeret 2 b afslører sammenhængen med gård nr. 2 (Kjellerupgård), og det kan tænkes, at da denne gård er blevet flyttet ud på markerne – så er toften med de gamle bygninger blevet liggende inde i byen.

Dorthea Vester skriver: "de gamle stuer... var ejendommelige. Flisegulve i dagligstuen med to alkover og en dør ind til et lille værelse med en grøn glasrude i, et køkken med åben skorsten, hvor jeg skulle have en lampe hængende, når jeg skulle lave mad. Derfra nedgang til bryggerset med en lille lav dør ud til haven, som vi skulle kravle ud igennem".

Hun beskriver derefter, hvordan Vesters fik huset fikset op: alkoverne kom ud, der blev lavet "gennemgående" vinduer til begge sider, så solen kunne skinne igennem fra sydsiden, og der var lergulv i soveværelset".

Året efter byggede de nyt stuehus der, hvor laden havde ligget - Kristian Bødker stod for byggeriet. "Det var en fest at flytte ind i de lyse venlige stuer, det var som et helt kongerige, og dog var det bygget med megen sparsommelighed". Stuehuset er ifølge lokalplanen opført ca. 1893, så det passer godt nok.

Vester-familien oplevede den store indre-missionske vækkelse, mens de boede i Dolmergården ("det store røre om vinteren efter at pastor Busch var rejst med masser af møder og mange fremmede og megen nattevågen, men stor åndelig velsignelse over hjem og gerning og samfund").

Men der var også en skygge over livet: af de otte børn, Dorthea fødte, måtte de bære de fire til graven: "to små drenge og to dejlige store piger, der blev ni og seks måneder gamle. Det var svært at komme over, men pastor Busch havde jo altid et godt ord - han sagde ved en af de små døde: "I befolker jo Himmerige!"

Det var i denne periode, Vester for alvor fik gang i handelen, og også det skabte meget liv i huset og medførte også, at Vester var meget ude at rejse. Succes'en med handelen medførte, at familien i 1905 kunne forlade Dolmergården og købe Kjellerupgård i stedet.

To gode venner, nemlig handelsvennen Frederik Legarth og hans kone Othilie, flyttede ind på Dolmergården i stedet. Frederiks bror Jens Legarth indrettede slagtehus i gården - han havde slagterforretning i Århus, inden han senere købte gård i Essig og endnu senere "Søholm" i Kolindsund - han var gift med Vesters datter Sine.

Det vides ikke, hvor længe Frederik Legarth og Othilie har boet i Dolmergården - Legarth var også godt på vej med handelen og har sikkert inden alt for længe fundet mere præsentable omgivelser^{iv}. Formodentlig er de flyttet i 1913, hvor karetmager Jens Møller Andersen får skøde på både matr. 2 b og 17 b, på hhv. 1769 og 177 m².

Inger og Rudolf Knudsen husker endnu karetmager Jens Møller Andersen, der boede i dolmergården i mange år, fra 1913 til sin død i 1951, dog muligvis det eller de aller sidste år hos en datter og svigersøn i Storring, men enken Johanne ejede huset til 1953.

Det er altså Jens Møller Andersen, der gav anledning til, at huset i dag almindeligt kaldes "Karetmagerhuset".

Kejlstrup, kort med de officielle gadenavne. Fra vejviseren 2013.

Jens Møller Andersens kone Johanne havde røgeri, og det var hende, der røgede de spegepølser, Hans Knudsens kone producerede inde i nabohuset (gård nr. 3). De var vidt berømte. "Karoline Bager" og "Johanne Karetmager" var veninder og førstekraft i søndagsskolen i Kejlstrup. Søndagsskolen flyttede ned hos bagerens, da der var ved at være så få børn, at det ikke var praktisk af være i missionshuset mere^v.

H. J. Bavnhøj husker, at karetmageren havde en søn Marius boende, der havde en lastbil. "Konen kaldte vi "Johanne Kareten", og hun drev røgeri og holdt søndagsskole sammen med bageren og Kristine slagter", fortæller han.

Af nekrolog over Jens Møller Andersen fremgår det, at han kom fra Mørke, hvor hans far var karetmager (Mikkel og Sine Andersen) . Han og Johanne blev gift i 1895, og han slog sig i første omgang ned som karetmager i Skødstrup. Han udførte et stort arbejde inden for missionssamfundet i Kejlstrup – det kan være den stærke mission i

Kejlstrup, der fik ham og Johanne til at flytte fra Skødstrup til Kejlstrup. Han var anerkendt som en meget dygtig håndværker og meget respekteret i lokalsamfundet. Af omtalen af hans begravelse ses, at et antal gårdmænd fra Kejlstrup var mødt op og tog ordet ved mindesammenkomsten, selv om det har været mindst tre år efter at han var flyttet fra Kejlstrup.

Jens Møller Andersen arbejdede som karetmager til omkring 1950, omend under "nedtrapning" i de senere år. Tømrer Leo Thomsen købte karetmagerværkstedet med alt værktøjet, og han var så heldig at have en svend, Sigvald Rasmussen, der forstod at bruge karetmagerværktøjet, så han arbejdede meget i værkstedet dernede.

Johanne og Jens Møller Andersen flyttede til datteren Alvilda og svigersønnen Peder Pedersen i Storning omkring 1950 eller lidt før. Herefter boede en vis Marius en overgang i huset i Kejlstrup. En af hans sønner drev vognmandsforretning fra stedet.

I 1953 blev Karetmagerhuset købt af Anna og Anders Karl Bach, der kun brugte det til beboelse. Det kendes derfor også almindeligt i byen som "Karl Baks hus".

--

1990 overtog Tina Marianne Cedervall og Erwin Ditlev Schmidt stedet. Tina havde en overgang smørrebrødsforretning der. Tina og Ditlev flyttede i 1997.

Tinas far, Ivan Cedervall, oplyser, at der var slagterkroge i udhusene, da Tina og Ditlev flyttede ind. Det må være fra Jens Legarths tid. Desuden var der en stor bageovn.

Nu er Karetmagerhuset overtaget af Henriette og Kim, der også har et par heste på stedet. Vejviser 2014: J. K. og S. Johansen og H. Tækker-Hansen.

"Cementstøberhuset", Kærtoften 10 (matr. 18 a og 19 b)

Cementstøberhuset er det oprindelige hus nr. 18, der var en af de seks huse, der fik tillagt jord ved udskiftningen i 1791. Siden har ejendommen så fået tillagt et stykke af matr. nr. 19, der lå nord for stedet.

Ifølge lokalplanen er ejendommen registreret opført allerede ca. 1750, så det er en af Kejlstrups allerældste huse.

Som tidligere omtalt giftede Niels Peter Nielsen fra Clemensgården sig til ejendommen, og det var ham, der i en eller anden form for fællesskab med købmanden overfor, begyndte med cementstøberi. Bl.a. fordi han havde en velegnet grusgrav til formålet på Clemensgårdens mark ude ad den nuværende Lyshøjvej.

Cementstøberiet blev oprettet af købmand Rasmussen og en anden ca. 1917. Niels Peter Nielsen, der havde Clemensgården i forpagtning fra sin mor, var indkaldt to

gange under Første Verdenskrig, og da han kom endeligt hjem i 1919 kom han med i støberiet og efter nogen tid overtog han det hele. I 1921 overtog han fødegården som ejer.

Da Niels Peter Nielsen overtog stedet, boede hans svigerfar Jens Peter Sørensen (Karl Nielsens bedstefar) der. Han var byens gamle smed og blev altid kaldt "Peter Smeden". Jens Peter og hans kone kom ud på Kjellerup hos deres datter og svigersøn (Else og Rasmus Nielsen) hvor de boede til deres død. "Vi sagde altid "møster på Kjellerup" om Else", husker Johs. Nielsen - "Dorthea og Else var tvillinger, og Dorthea var gift med Niels Peter Nielsen, min far¹".

Niels Peter Nielsens søn Johs. Nielsen arbejdede for faderen på støberiet. I 1943 købte han nabohuset, og fra 1948 boede han i det sammen med sine forældre, efter at hans bror Jens Peter havde overtaget gården. Grethe og Johs. Nielsen bor stadigværk i dette hus.

Johs. Nielsen overtog støberiet pr. 1. januar 1949 efter faderens død i 1948. I sommeren 1949 flyttede han støberiet op i det forladte smedeværksted på hjørnet mellem Kejlstrupvej og Lyshøjvej.

De gamle cementstøberbygninger blev i 1953 solgt til Kaj Frederiksen, der solgte videre til naboen Rudolf Knudsen. Han lejede beboelseshuset ud til forskellige, først til enken efter Kaj Philipsen, senere til Inge og Knud Knudsen, der endte med at købe huset.

I avlslængerne havde Rudolf Knudsen smågrise og også lager med hvidkål. Han købte stedet midt i 1950'erne og beholdt det 4-5 år.

Inge og Knud Knudsen drev en overgang gardinforretning. Inge Knudsen har hjulpet til på Møllerup og i de senere år også på Justegården. De har nu købt en af de nye grunde i byens nordende.

Bækhuset, Kærtøften 12 (matr. 22)

Bækhuset er en af de gamle huse helt tilbage fra udskiftningen, hvor det optræder som jordløst hus, placeret på det nærmeste midt i landsbyen. Det nuværende hus på stedet er dog ifølge lokalplanen og senere salgsannoncer opført ca. 1880.

Husets navn stammer fra den bæk, der i gammel tid strømmede gennem byen i lavningen netop på dette sted, lige syd for huset. Bækken er nu rørlagt. Det er samme bæk, der i byens vestende har leveret vand til Møllegårdens vandmølle. Et kig på et landkort lader formode, at bækken har fortsat gennem lavningen sydvest for

¹ Grethe Nielsen, Egnsarkivet, 5.10.05: du har blandet to Dorthea'er grundigt sammen, Dorthea Vester og min mands søster (?), de var bestemt ikke samme person, men den ene af dem havde vist tjent hos den anden i Karetmagergården etc.

landsbyen, langs den nuværende Grønfeldvejs vestside, og videre ud i Ovst bæk. Det var netop i dette vådområde, man afsatte jord til de seks huse, der skulle have tillagt jord ved udskiftningen i 1791.

I 1800-tallet har Bækhuset fungeret som fodermesterhus til I. P. Petersens gård (gård nr. 1). Om det oprindeligt er bygget til dette formål, og altså bygget af gård nr. 1, kan ikke vides, men placeringen og det selvstændige matrikelnummer tyder ikke på, at det har været tilfældet.

Johs. Nielsen kan endnu huske, at en af de gifte fodermestre, der boede i huset, opfostrede syv børn der...

Peter Sørensen, der blev tømrer i Kærtoften 1, var født i Bækhuset og blev kaldt "Peter i Bækken" indtil han som tømrer naturligt blev til "Peter Snedkeren"^{vi}.

En anden af fodermestrene var Jens Svendsen, der dog havde meget andet at foretage sig, og også holdt op med at være fodermester og flyttede fra huset og op i nabohuset - der hvor Grethe og Johs. Nielsen bor nu. Senere, i 1930'erne, byggede han selv hus ude på Lyshøjvej. H. J. Bavnhøj husker, at Bækhuset i 1930'erne fungerede som fodermesterhus for hans onkel, sognerådsformand I. P. Petersen.

På dette billede fra ca. 1910 ses Bækhuset til højre. Til venstre er det købmandsgården, bagerst i billedet Fogedgården. Egnarkivet.

I en periode boede I. P. Pedersens søn Erik i huset. Han hjalp til oppe på gården. Det har været i 40'erne eller 50'erne^{vii}.

Endnu i november 1971 var Bækhuset fodermesterhus til gård nr. 1, men dette år blev det købt til "sommerhus" af Verner og Karen Knudsen. Han var præst i Hvornum ved Hobro. Han var bror til Rudolf Knudsen, hun var Inge Knudsens søster. De solgte huset igen engang i 1980'erne, da de byggede eget hus i Klejtrup. Det blev da købt af Hanna og Poul Thind, der stadig bor der.

Huset er ualmindelig velholdt og med sit røde bindingsværk en af de huse, der er med til at fastholde det oprindelige præg, som landsbyen Kejlstrup stadig har. I samspil med Fogedgården og købmandsgården overfor kan man godt føle sig hensat til et århundrede tidligere, når man står ved Bækhuset og kikker op mod svinget ved Fogedgården.

April 2021 er Bækhuset til salg for 525.000 kr. Byggeåret opgives til 1880, med ombygning / restaurering i 1978. Boligareal 94 m², hvoraf tagetage 31 m². Adgang til sydvendt altan fra et ene værelse i tagetagen. Grund 406 m². Juli 2022 til salg for 875.000 kr, ellers samme oplysninger. Til salg dec. 2022 for 775.000 kr, samme oplysninger.

Bækhuset, fotograferet 1997. VFH.

Lottehuset, Østervej 4 (matr. 8 n, 20 c, 26 a og b)

Endnu et hus skal omtales blandt de helt gamle i Kejlstrup, selv om det ikke optræder i forbindelse med udskiftningen. Det er Lottehuset, der ligger på Lottebakkens nordside, og som ifølge lokalplanen stammer tilbage fra 1830. Altså også en af de allerældste huse i landsbyen, og heldigvis et hus, der i vid udstrækning er bevaret i sin oprindelige form. Dog er en vinkelbygning mod haven kommet til så sent som 1973, men den er opført i den gamle stil med bindingsværk og stråtag og passer flot sammen med den oprindelige del af huset og har som det pigsten til at opsamle regnvandet fra stråtaget.

Nogle mener, at Elisabeth Rosenkrantz på Møllerup lod huset bygge til skole. Det passer ikke med alderen – men der kan selvfølgelig have ligget et andet hus tidligere. Eller Elisabeth Rosenkrantz kan have oprettet en skole et andet sted i Kejlstrup - hun gjorde det i Feldballe omkring 1720, i det lille hus ved kirkegårdslågen i Feldballe. Det har været for langt for børnene fra Kejlstrup, hvis også de skulle have mulighed for at komme i skole.

Før tilbygningen har Lottehuset været meget lille, men alligevel har det været indrettet med to lejligheder.

Matrikelnummeret 8 n fortæller os, at huset er opført på jord udstykket fra gård nr. 8, Clemensgården. Det kan muligvis være opført som aftægtshus eller fodermesterhus eller daglejerhus til Clemensgården. Senere er så tilkommet jord fra matr. nr. 20, d.v.s. det hus, der lå længere oppe ad Lottebakken, der hvor nu tømrerværkstedet ligger. Matr. nr. 26 a-b er jord, der formodentlig er kommet til endnu senere - historien bag det har jeg ikke kunnet opspore. Heller ikke er jeg klar over, hvor matr. nr. 23-25 ligger, men det må jo være at finde et sted.

De ældre i Kejlstrup kan fortælle, at Lottehuset i sin tid var beboet af en meget dygtig og respekteret landarbejder, Jens Jacobsen, som man kaldte Jens Lotte, fordi han var gift med Lotte. H. J. Bavnhøj husker fra 1930'erne: "Lottehuset var et rigtig gammelt hvidkalket bindingsværkshus. I det boede Jens Lot, som blev rasende, hvis vi kaldte ham det. Han hed Jens Lausen, men havde fået tilnavnet efter sin kone, der hed Charlotte. Tilnavnet fulgte hele familien – og vejen og bakken".

En søn af Jens Lotte, Johs. Jacobsen, har arbejdet for Johs. Nielsen i cementstøberiet.

På et tidspunkt er der blevet solgt et stykke jord fra skolen til Lottehuset, idet skolens have tidligere gik et langt stykke langs Lottebakken og næsten helt ind til Lottehuset^{viii}.

Lottebakken ca. 1910. Lottehuset til venstre, Mosegården til højre. Egnsarkivet.

I dag bor Dorina^{ix} og Jens Gnaur i Lottehuset.

Alt tyder altså på, at navnet Lottebakken og Lottehuset går tilbage til Jens Lotte. Det er ærgerligt, at det gamle navn ikke er bevaret i den moderne navngivning af vejen - "Østervej" lyder ordinært og tandløst ved siden af det gamle navn.

Den bygning, som Clemensgården i dag bruger til maskinhus, har også oprindelig været beboelse. Her boede en mand, de kaldte Stam' Dres. En datter Thyra Simonsen døde i Grønfeld 96 år gl. for kort tid siden, en søn Karl Jensen blev vognmand på Kejlstrupvej i Feldballe.

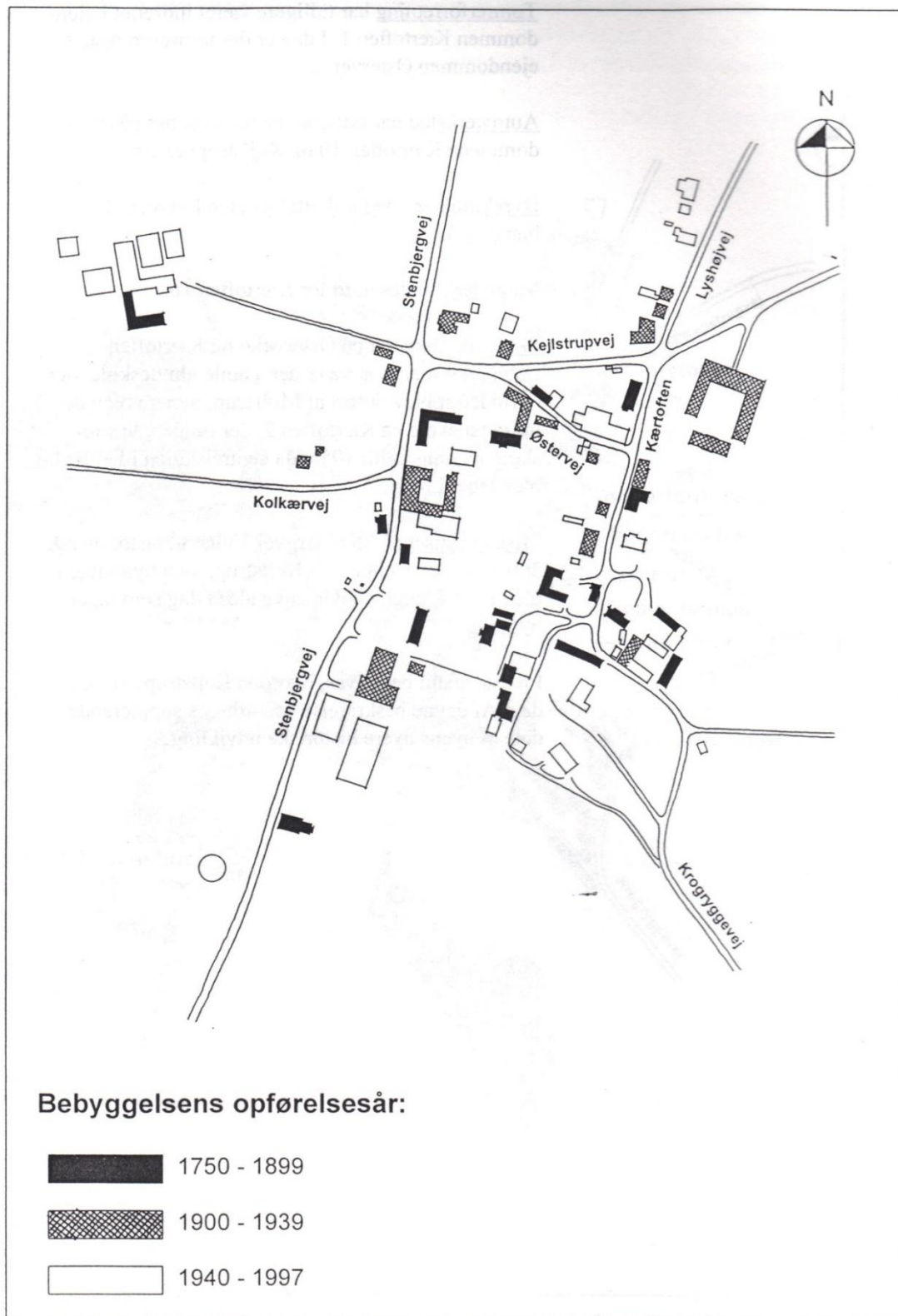
Senere havde N. P. Nielsen grise gående i huset, der givetvis hele tiden har været ejet af Clemensgården. Da han stillede an med cementstøberi, lavede de en overgang tagsten i huset. Sønnen Jens Peter Nielsen begyndte at benytte bygningen til maskinhus^x.

Der var jord omkring huset, da det var beboet, men det er inddraget i gårdens almindelige drift.

Østervej 3 er sammen med **Kejlstrupvej 31 A** til salg i juni 2025 for 1.148.000 kr. – meldes opført 1885. Bolig 309 m², grund 5180 m².

Kømandsgården fotograferet 1997. Den gamle købmandstrappe er endnu intakt.VFH.

Eksisterende bebyggelses alder

Målestok: 1 : 4.000

Bygningernes alder, fra lokalplanen.

Bevaringsværdige huse i Kejlstrup

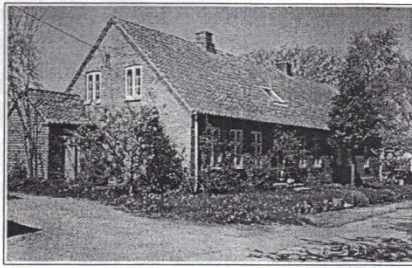
Stenbjergvej 3, opført 1918

Stenbjergvej 4, opført 1919

Østervej 4, opført i 1700-tallet og 1978

Kærtoften 2, opført 1890

Kejlstrupvej 29, opført 1919

Kærtoften 10, opført ca. 1750

Kærtoften 12, menes opført i 1700-tallet

Kærtoften 9, opført ca. 1890

Kærtoften 7, opført ca. 1790

Krogryggevej 2, opført ca. 1827

40
Bevaringsværdige huse i Kejlstrup, ifølge lokalplanen. Ud over de viste er også stuehuset til Stenbjergvej 11 erklæret bevaringsværdig.

NOTER:

i.... De to mistede deres to-årige barn ved en tragisk ulykke ude i Stensbjerg-grusgraven. Ingemann var ude og grave sand, og barnet legede ved siden af vognen, da et skred begravede barnet og det lod sig ikke gøre at få det gravet fri i tide.

Grusgraven på Stensbjerg var også skueplads for en anden meget omtalt tragedie, idet I. P. Pedersens søn omkom ved at vælte med en vallevogn deroppe i 1930'erne.

ii.... Grethe og Johs. Nielsen 3. juli 1998

iii.... Johs. Nielsen

iv.... Der var tre gårdmænd i Kejlstrup, der handlede ejendomme - nemlig ejerne af Justegården og Fogedgården og så Vester. De handlede ofte sammen, og Ole Laursen mener, at deres fald skyldtes, at de havde forkøbt sig på en ejendom ved København, da tredivernes krise ramte dem. De var begyndt som kreaturhandlere, og der går mange historier herom. Carl Laursen i Fogedgården yndede denne (her genfortalt af Ole Laursen):

Jeppe Laursen (Carl Laursens bedstefar i Horstved) og Vester handlede heste - det var noget af en byttehandel. Da de havde givet hinanden håndslag, sagde Jeppe sådan lige i forbifarten: "Nå ja, jeg glemte da lige at fortælle, at ..." og så nævnte han nogle skavanker, der var ved den hest, han havde solgt Vester. Vester tog det roligt, han klappede Laursen venligt på skulderen og sagde: "Det skal du slet ikke være ked af, Jeppe, for den hest, jeg har solgt dig, har også et par mangler, jeg ikke lige fik fortalt dig om".

v.... Ole Laursen juli 1998

vi.... Grethe og Johs. Nielsen 3. juli 1998

vii.... Ole Laursen juli 1998. Ole Laursen fortæller også, at Sigvald Rasmussen (tømrersvend hos LeoThomsen), Johs. Nielsen (cementstøberen), Malthe Kjeldsen fra Feldballe (hvis kone Elly var søster til Johannes's kone Grethe) og Leo Thomsen (tømreren) havde en kortklub, hvilket var noget usædvanligt i det af Indre Mission prægede Kejlstrup.

Lidt i samme boldgade: Ole Laursen husker, at den første, der kunne komme i tanker om at arbejde om søndagen, var Oluf Sloth. Han kom jo også udefra, men da han først var begyndt, var der flere, der fulgte efter - sådan som årene gik og fronterne mildnedes.

viii.... Grethe og Johs. Nielsen 3. juli 1998

ix.... Dorine er vist fra Albanien eller Rumænien - hendes forældre blev skilt og faderen bor nu i Sverige, oplyser Ole Laursen juli 1998.

x.... Karl Nielsen 15. juli 1998.